

**MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

Směrem k divadelnímu tvaru 1

Karel Jaromír Erben

Jabloňová panna

Vypracovala: Václava Vališíková

UČO: 329 082

Tak byl jeden mladý král a ten rád jezdíval do lesa na lov. Jedenkrát, když již od rána do poledne po lese honil, dostal velikou žízeň, ale nebylo nikde potoku ani žádné studánky viděti, aby se napil. A když už dlouho celý zarmoucený po tom lese chodil a nevěděl, jak žízeň uhasiti, přišel tu nenadále k jedné jabloni a na ní viděl tři zralá pěkná jablka. Byla dopolou červená jako brunát a odpolou žlutá jako vosk, až se na ně hleděti chtělo. Ihned mu přišlo na mysl, že by si je mohl utrhnouti, jimi se obvlažiti, a králi se již sliny v hubě dělaly. Hned tedy to jedno jablko utrhł, vytáhl z kapsy nůž a počal je krájeti. Ale jak je v poly překrojil, tu najednou z toho jablka vyskočila panna, až byl král celý omámený, neboť byla od hlavy do paty celičká nahá a tak krásná, že jakživ žádné takové neviděl. A jak vyskočila, volala: „Vody! Vody!“ Ale než se král z toho omámení probral, byla již zase ta tam, jako když se blabuňka z mydlin rozpukne, takže král ani svým očím nevěřil a celou tu příhodu za nějaké mámení smyslů pokládal. Ale sáhl přece po tom druhém jablku, vzal nůž a překrojil je také. A tu zase z něho vyskočila panna, a ta byla také celičká nahá, jak ji Pán Bůh stvořil, ale ještě mnohem krásnější nežli ta první, až byl král podivením celý omámený. A ta také vykřikla: „Vody! Vody! Vody!“ A že tu žádné nebylo, zmizela mžikem jako ta první. Tu bylo králi toho srdečně líto, ale hned si pomysll: zajisté, že to třetí jablko také jiné nebude! A hned si je také utrhł a schoval, až by někde k vodě přišel.

A potom konečně přišel k jedné řece, velmi prudké a hluboké. Tu se postavil na břeh, vytáhl to třetí jablko a rozkrojil, a hned také z něho vyskočila panna; ale ta byla ještě krásnější než ty obě první. A když zavolala: „Vody! Vody!“, tu se honem král shýbnul do řeky, nabral vody rukou a pokropil ji, a tu se ta panna již neztratila. Ale byla také celičká nahá, styděla se tuze před králem a prosila ho, aby jí půjčil svůj plášť, že se jím přikreje. A když ten král tu třetí pannu uhlídal, tu se mu teprv náramně zalíbila a zdálo se mu, že bez ní ani živ býti nemůže. A proto hned řekl: „Když mi přislíbíš, že si mne vezmeš, tedy ti ten plášť půjčím.“ Když tedy ta milá panna viděla, že jinač není, připověděla mu, že si ho vezme. Tu on jí hned ten plášť se sebe dal a řekl jí: „Počkej zde, až se pro tebe navrátím, však já tě nenechám dlouho čekati.“ Potom skočil hned na koně a cupity, cupity k svému zámku uháněl. A když tam přijel, dal hned zapřáhnouti tři páry koní a jel co mohl pro svou nevěstu.

Zatím ho necháme jet a podíváme se, co ta milá panna na břehu dělá. Když tak ta panna v plášti zaobalená tam na břehu seděla a na něj čekala, tu najednou odněkud za ní se vyskytne ošklivá babice, strhne s ní pozadu plášť, a než se panna nadála, strčila ji houp! do řeky; a hned se také voda nad ní zavřela a nebylo po panně ani památky. Tu ta baba své hadry čerstvě se sebe svlíkla a zahodila do řeky, pak se přikryla tím pláštěm a posadila se na břeh, jako dřív ta panna seděla. A když ten král zase přijel, ulekl se velice, když místo své krásné panny takovou šerednou babici uhlídal. Ale že věděl, že ta panna není žádné obyčejné stvoření a také že se zapřísáhl, že si ji za ženu vezme, vysadil babu přece na vůz a myslel si: „Jistě, že mne jen chce

zkoušeti, a až bude po svatbě, potom se zase v krásnou pannu promění.“ A když přijeli do zámku, dal vystrojiti hlučnou svatbu, ale všechno se v zámku po straně smálo, že tak mladý a krásný král tak starou a šerednou babici a kdo ví ještě odkud za ženu sobě bere. Ale král se nesmál, i bylo mu jaksi ouzko v srdci, a pořád jen si myslel, zdali se ta šeredná babice, až bude po oddavkách, zase v tu krásnou pannu promění. A když již jeli z kostela, podíval se král své nové paní do očí; ale ona byla ještě tak stará i ošklivá jako dřív. Tu se ten král z toho velice zarmoutil, ale vždy přece ještě doufal: „Jistě že mne chce zkoušeti, a až jen mine ta první noc, snad bude potom za to tím krásnější.“ A když již druhý den počalo svítati, podíval se král své nové paní do očí — ale ona byla ještě škaredější a vráskovitější nežli včera. Tu se král z toho rozhněval a již ji chtěl dáti ze zámku vyhnati; potom se ale přece ještě rozmyslel a pravil sám k sobě: „Snad mě chce ještě zkoušeti; počkám, až bude mít syna.“ Zatím ale bylo mu čím dál tím více v srdci ouzko; šel do svého pokoje a zavřel se, a nechtěl žádného k sobě pustiti. A když tak celý zamyšlený oknem do zahrady hleděl, přiletěla na okno bílá holubička s červeným zobáčkem a nic se krále nebála, ale sedla mu na ruku, vrkala a lichotila se k němu, jako by ho již byla dávno znala. A král měl také z ní srdečné potěšení, hladil ji a líbal a ptal se jí: „Copak jsi mi přinesla, má zlatá holubičko?“ A ona odpověděla:

Vrkou! Vrkou!

Nemáš tu pravou.

Tvoje pravá v mokře leží,

bílé vlny po ní běží.

Vrkou! vrkou!

Tu byl ten král z toho ještě smutnější a na svou starou babu již nechtěl ani pohleděti, a když se ho ptala, co mu schází? nedal jí ani žádné odpovědi. Druhý den se zavřel zase do svého pokoje a sedl si celý zamyšlený k oknu. Tu přiletěla ta bílá holubička zase jako včera, sedla mu na ruku, vrkala a lichotila mu. A král byl zase potěšen, hladil ji a líbal a ptal se jí, co mu nese? Ona mu zase odpověděla:

Vrkou! Vrkou!

Nemáš tu pravou.

Tvoje pravá v mokře leží,

bílé vlny po ní běží.

Vrkou! vrkou!

Ale té staré babě byla ta králova včerejší nevšimavost podezřelá a hned si umínila, že musí vyzkoumati, co v tom vězí. A když se dnes král zase do svého pokoje zavřel, přiloudila se ke dveřím a koukala se dírkou po klíči; a tu viděla všecko a slyšela také všecko, co holubička vrkala. Tu se ta babice celá rozzlobila jako lítá saň a hned běžela k myslivci a poručila mu: „Bílá holubice lítá do králova pokoje; tu mi dnes zastřelíš a přineseš: pakli se to nestane, tvá hlava za to.“ Tu se ten myslivec postavil v zahradě pod oknem, a když holubička z okna vylítla, střelil a zastřelil ji, a ona padla zkrvácená na zem. Pak ji vzal a donesl královně. Tu ji ta královna roztrhala na kusy, dala vytopiti pec a vhodila ji tam, až byla na prach spálena. „Tu máš,“ pravila, „za tvé vrkání.“

Ale na tom místě, kde ta holubička padla, zůstaly na zemi ležeti tři kapky krve, malé a červené jako tři korálky. A ty se pomalu zaryly do země a přes noc pustily ze sebe kořínky, a když ráno počalo svítati, byl na tom místě tenoučký jabloňový proutek. A ten vůčihledě rostl, a když bylo slunce na poledni, byl již z toho proutku pěkný jabloň štěp, a když se slunce nížiti počalo, vyrostly na tom štěpu tři květy jako krev a mlíko; a byla z nich vůně kol a kolem až mílo. A v té královské zahradě byl zahradník. Ten měl po své nebožce ženě jednu dceru, a ta byla veliká milovnice květin. Každý den navečer chodívala po zahradě s konvicí zalívat a každý den ráno prohlížela, mnoho-li zase nových rozkvetlo a které povadly. Ta když také k večeru se svou konvicí blízko toho jabloňového štěpu přišla, podivila se té neobyčejné líbezné vůni, a když pozdvihla oči a ten pěkný štěp a na něm ten krásný začervenalý květ spatřila, zaplesala radostí, ale hned potom se zase zarmoutila a pravila: „Škoda tebe, překrásný kvítku, že z tebe již žádné ovoce nebude!“ Neboť bylo již na podzim a studený vítr počínal ze strnišť foukati. I bylo tomu děvčeti líto krásného květu, i utrhla si ho a dala za okno, aby jí co možná dlouho vydržel.

Druhý den časně ráno šla zase po práci v zahradě, a když se za chvíli navrátila domů, zůstala s podivením ve dveřích státi: postýlka již ustlaná, sednička zametená, stůl a židličky čistě umyty, a na polici i v truhlici všechno v nejkrásnějším pořádku — a přece nic z toho sama ještě neudělala a žádný tam mezitím nepřišel. Co se namyslila a nehledala, nic nebylo plamo, nenašla žádného. Druhý den ráno, když se ze zahrady vrátila, bylo to zase tak: ustláno, umyto, zameteno i srovnáno, a nikde žádného viděti, kdo by to byl udělal. I umínila si, že bude číhati, kdo to? Navečer rozházela schválně všecko prádlo v truhlici, vyndala z police misky a hrnce a rozstavila sem tam, polila a zamazala stůl i podlahu, jen aby zejtra hodně co dělati bylo. Ráno pak vzala konvicí a dělala, jako by šla zase do zahrady, zatím ale obešla pozadu dvorek a vklouzla zadními dvířkami do síně a dívala se dírkou ve dveřích, co se v světničce dítí bude. Tu viděla, jak se z toho

jabloňového květu za oknem udělá překrásná panna, krev a mlíko — ale celá nahá. Ta se hned také dala do práce: natřásala peřiny, ustlala, srovnala misky a hrnce do police, utírala stůl a židle — a když byla v nejlepším díle, otevřelo to zahradníkovy děvče dveře a vkročilo do sedničky. Tu ta panna, jako by se byla ulekla, volala: „Vody! vody!“ A jak to děvče konvici s vodou v ruce drželo, pokropilo ji celou, od hlavy až do paty. Tu jí ta panna srdečně z toho poděkovala a prosila ji, aby jí ještě své šaty půjčila, aby se mohla do nich ustrojiti. Děvče to hned s ochotností udělalo a pak běželo skokem a povědělo všecko králi.

Když to ten král uslyšel, vstal a pospíšil jako na jelenu do toho zahradního domku, a hned také svou krásnou pannu poznal. A ta mu vypravovala, jak ji ta babice čarodějnice po hlavě do řeky shodila a potom krále podvedla, že ony byly tři sestry, dcery královské, a ona z nich nejmladší, a že je ta babice zaklela v tom hustém lese, kde král tu jabloň našel. „Já jsem sice již na svobodě,“ pravila, „ale mé sestry, ty musejí ještě tak dlouho co bílé holubice po světě lítati, dokud ta babice bude na živu.“

A hned tu také oknem přiletěly dvě bílé holubičky, sedly své sestře na ramena, vrkaly a třepaly křidélkama radostí, že je již vysvobozena. Tu se ten král velice rozhněval, poručil tu babu čarodějnici lýkovými provazy svázati; pak dal vytopiti pec až do žhava, tu, v kteréž ona tu bílou holubici spálila, a vhoditi ji tam, až z ní nezůstalo nic než uhel. A tu se také hned ty bílé holubice v krásné panny proměnily a všechny ty tři sestry se objímaly a plakaly velkou radostí, že jsou již vysvobozeny. Pak dal král vystrojiti novou, hlučnou svatbu, a nebylo mu již při ní v srdci ouzko, ale byl vesel a rád se svou mladou a krásnou chotí. A potom byli spolu šťastně živi mnohá léta, a jestliže neumřeli, jsou ještě po tu dobu.

Ale copak dělaly potom ty druhé dvě panny? Inu, můj božíčku! Když byly tak krásné a k tomu královské dcery, vdaly se a byly také šťastny.

Postavy:

- Mladý král
- Panna
- Panna č. 2
- Panna č. 3
- Babizna
- Myslivec
- Strážce
- Lid

VLASTNÍ SCÉNÁŘ

SCÉNA 1

Na scéně je mladý král lovcí lesní zvěř, po chvíli se však unaví.

K: „Mám já ale žízeň!“

A hledá, čeho by se napil. Chodí po jevišti, až znaven usedne na velký kámen. Zvedne oči a spatří rozkvetlou jabloň, na které visí tři krásná velká jablka. Král hned hbitě vstane a jedno utrhne. Pořádně si ho prohlédne a hledá svůj kapesní nožík, aby jej rozkrojil. Když jablko v půli překrojil, zjevila se z ničeho nic spoře oděna krásná panna, jež zvolala:

P: „Vody, vody!“

A jen, co to dořekla, zase zmizela. Král chvíli stál omámen, nejen překvapením, co se to stalo, ale zároveň oslněn krásou té panny. Zbožně za ní napřáhne ruce a hned na to utrhne i druhé jablko, aby jej mohl rozkrojit a zjistit, zda se panna objeví znovu. Rozkrojí jablko a zjeví se další krásná panna:

P: „Vody, vody, vody!“

A hned zase zmizí. Král nelení, utrhne i třetí jablko a spěchá s ním ke vzdálené řece, aby mohl panně nabídnout vodu, hned jak ji spatří. Rozkrojí jablko a hned jak se zjeví panna, pokropí ji vodou. A panna už nezmizí. Ale zastydí se, neboť je spoře oděna a poprosí krále o jeho plášť:

P: „Pane králi, zbožně prosím, půjčíte mi svůj plášť? Jen bych se s ním přikryla.“

Královi se panna moc zalíbila, a proto hned řekl:

K: „Když mi přislíbíš, že si mne vezmeš, tedy ti ten plášť půjčím.“

Panna přislíbila.

Král zajásal a plášť ji hned podal.

K: „Počkej zde, až se pro tebe navrátím, však já tě nenechám dlouho čekat.“

Skočil na koně a zamířil ke svému zámku.

Na jevišti by se zhaslo, jen v místnosti vedle by bylo světlo (mimo scénu), odkud by se ozývaly povely krále k okamžité přípravě kočáru, že si jede pro nevěstu (bylo by dobré sehnat i příslušné zvuky – jedoucí kočár po kostkách, řechtání koní apod.)

Panna seděla a trpělivě čekala, avšak zezadu se k ní začne blížit babizna, která celou scénu bedlivě pozorovala z povzdálí, napadne pannu, strčí ji do řeky, hlasitě se zasměje, obleče si plášť a sedne si na kamen místo panny.

Když přijel král, ulekne se nad tím, jak panna vypadá.

B: „Copak králi, něco se ti nezdá?“

Král chvíli rozmýšlí, ale pak ji nabídne ruku a vede ke kočáru

K: „Jistě mne chceš jen zkoušeti, a až bude po svatbě, potom se zase v krásnou pannu proměníš.“

SCÉNA 2

Král se žení s babiznou. Všichni se mu smějí, jen on je smutný. Babizna má na sobě závoj. Když jsou oddáni, král s nadějí odkrývá závoj, aby zjistil, zda je stále stará a ošklivá. Když zjistí, že je to stále tak, jak bylo, odchází zklamán ze scény i s babiznou a směrem k publiku si doufá:

K: „Jistě mne chce zkoušeti, a až jen mine ta první noc, snad bude potom za to tím krásnější.“

Opět se na jevišti zhasne a z povzdálí se ozve jen králům pobouřený výkřik.

SCÉNA 3

Na scénu přichází rozhněvaný král a práskne dveřmi (vstupuje do svého pokoje) a sám pro sebe si říká:

K: „Snad mě chce ještě zkoušeti; počkám, až bude mít syna.“

A zklamaně si sedne k oknu. V tu chvíli přilétne oknem holubička. A král z ní měl potěšení, hladil ji a líbal a ptal se jí:

K: „Copak jsi mi přinesla, má zlatá holubičko?“

A ona odpověděla:

Vrkou! Vrkou!

Nemáš tu pravou.

Tvoje pravá v mokře leží,

bílé vlny po ní běží.

Vrkou! vrkou!

A odletěla.

To byl král ještě smutnější. Na scénu přichází babizna a ptá se svého krále, co se děje, král zarmoucen vůbec neodpoví a odchází. Babizna se naštvane rozeběhne k oknu, vykukne a pochopí.

B: „Myslivce!!! Ať sem hned přijde myslivec!“

Chvíli nepokojně pochodovala po místnosti, dokud nepřišel myslivec.

B: „Bílá holubice lítá do králova pokoje; tu mi dnes zastřelíš a přineseš: pakli se to nestane, tvá hlava za to.“

SCÉNA 4

„výstřel z pušky“

Myslivec nese babizně zastřelenou holubičku, ukloní se a odchází. Babizna se ušklíbne a roztrhá holubičku na kusy.

B: „Tu máš, za tvé vrkání.“

Odhodila kusy a odešla.

SCÉNA 5

Přes noc na tom místě ale vyrostla nová krásná jabloň, která vůní přivábila zahradníka. Ten se podívoval nad krásou a vůní jabloně.

Z: : „Škoda tebe, překrásný kvítku, že z tebe již žádné ovoce nebude! Už pozdě je na tebe.“

Utrhnul kvítek a schoval si ho do kapsy.

SCÉNA 6

Doma zahradník pečlivě kvítek do hlíny dával, aby vydržel, co nejdéle. Obrátil se a šel pro konvici, aby ho mohl ještě zalít, ale v ten okamžik se z kvítku zjevila spoře oděna panna a volala:

P: „Vody, vody!“

Zahradník neváhal, a ačkoli byl udiven, pannu okamžitě zalil vodou z konvice.

P: „Děkuji ti zahradníčku, díky tvé péči a lásce jsem znovu vysvobozena. Mohl bys mě za králem dovézt?“

Zahradník podal panně kabát, chytil ji za ruku a vedl ke králi.

SCÉNA 7

Když se s králem spatřili, objali se a panna mu vypravovala:

P: „Ta zlá babice čarodějnice po hlavě do řeky mě shodila a potom Tebe podvedla. Já jsem sice již na svobodě, ale mé sestry, ty musejí ještě tak dlouho co bílé holubice po světě lítati, dokud ta babice bude na živu. Zaklela nás všechny tři v tom hustém lese, kde jsi jabloň našel.“

Král se rozčílil a nechal předvést babiznu.

*K: „Svažte ji, roztopte pec a hodte ji tam! Ať z ní zbude jenom popel!!!“
Strážce odcházejí s babiznou v rukách a ta se brání a křičí.*

V tom přilétají na scénu dvě další holubičky, které se proměňují v krásné panny, zbylé sestry.

A sestry se začnou objímat. Král nakonec poklekne a požádá pannu o ruku, která ji přijme.